

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä (TEM) lausuntoa yllä mainitusta hallituksen esityksestä. TEM pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina ja perusteltuina työvoiman osaamistason nostamisen näkökulmasta ja nuorten työllisyyden vahvistamisen näkökulmasta.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa työttömyysturvalakiin ehdotettuja muutoksia. Työttömyysturvalakiin ehdotetut muutokset on valmisteltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että etuuden myöntämisen alaikäraja muutettaisiin vastaamaan uutta oppivelvollisuuden kestoa. Ehdotetun säännöksen mukaan jatkossa työttömyysetuutta ei myönnettäisi sellaiselle alle 18-vuotiaalle henkilölle, joka ei ole suorittanut oppivelvollisuuslaissa tarkoitettua oppivelvollisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa perusteluiden täydentämistä seuraavasti: Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi työttömyysturvalain 2 luvun 13 §:n 4 momentin säännöstä siitä, että alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen. Näin ollen alle 18-vuotiaalla nuorella, joka olisi hyväksytysti suorittanut lukiolaissa (714/2018) tarkoitetun tutkinnon, ei olisi edelleenkään oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen, vaikka hän olisi suorittanut oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun oppivelvollisuutensa. Työmarkkinatukea voitaisiin maksaa työllistymistä edistävän palvelun ajalta lukiolaissa tarkoitetun tutkinnon suorittaneelle alle 18-vuotiaalle nuorelle.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän tiedoista ilmenee, että työvoimaviranomainen antoi vuonna 2019 työmarkkinatukea hakevasta 17-

vuotiaasta työttömyysajalta noin 1900 työttömyysetuuden estävää työvoimapoliittista lausuntoa. Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2019 työllistymistä edistävissä palveluissa oli arviolta noin 1500 alle 18-vuotiasta nuorta. Tilastoista ei ole selvitettävissä työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuneiden alle 18-vuotiaiden nuorten koulutusta.” Vuonna 2019 koutumislain mukaan työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun aloitti 425 ja työvoimakoulutuksen 53 alle 18-vuotiasta ulkomaan kansalaista.

Vaikutuksen lasten ja nuorten asemaan

Esitysluonnoksen muissa yhteiskunnallisissa vaikutuksissa (*vaikutukset lasten ja nuorten asemaan todetaan*) arvioidaan, että oppivelvollisuuden laajentaminen muuttaisi 16—17-vuotiaiden nuorten asemaa siten, että jatkossa he eivät voisi hakeutua päätoimisesti työelämään heti perusopetuksen päätyttyä, vaan heillä olisi velvollisuus opiskella 18-vuotiaiksi saakka. Esitysluonnoksen mukaan oppivelvollisuutta olisi kuitenkin mahdollisuus suorittaa myös oppisopimuskoulutuksena, mikäli koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat oppisopimuskoulutuksesta. Perusopetuksen päättävä nuori voisi näin halutessaan siirtyä jatkossakin suoraan työelämään oppisopimuskoulutuksen kautta ja suorittaa samalla toisen asteen tutkinnon (s. 95).

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että esitysluonnoksen vaikutuksissa todettaisiin se, että ehdotuksen ei toisaalta ole tarkoitus vaikuttaa toisen asteen opiskelijoiden mahdollisuuksiin tehdä työtä esimerkiksi koulujen loma-aikoina, viikonloppuisin tai iltaisin, kunhan työnteko ei olisi esteenä oppivelvollisuuden suorittamiselle. Esitysluonnokseen sisältyvien nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) ja erityösopimuslain (756/2011) muutossäännösten tarkoituksena on säilyttää nykytila sen osalta, että nuoret voisivat jatkossakin tehdä heille soveltuvaa työtä oppivelvollisuuden suorittamisen huomioiden.

Esitysluonnokseen sisältyvät nuorista työntekijöistä annetun lain ja erityösopimuslain säännökset on valmisteltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, eikä työ- ja elinkeinoministeriöllä ole niiden sisältöön muuta huomautettavaa. Ministeriö esittää lisäksi, että jatkovalmisteluvaiheessa nuorista työntekijöistä annetun lain muuttamista koskevaan ehdotukseen lisättäisiin lain 19 §:n ajantasaistamista koskeva muutosehdotus, joka valmisteltaisiin OKM:n, TEM:n ja STM:n yhteistyönä.

Esityksen vaikutukset TE-toimistojen asemaan

Vuonna 2019 TE-toimistoissa alkoi 4 777 alle 18-vuotiaiden työnhaun jaksoa, joista noin 1150 oli eri henkilöitä työttömän työnhakijan statuksella. Esitys oppivelvollisuusiän nostosta todennäköisesti vähentäisi merkittävästi alle 18-vuotiaiden asiointia TE-palveluissa. Onnistuneesta oppilaanohjauksesta riippuen oppivelvollisuusiän nosto saattaa muuttaa nuorimpien asiakkaiden palvelutarvetta erityisesti 20-25-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuonna 2019 alkoi noin 1500:lla peruskoulupohjaisella alle 25-vuotiaalla työvoimakoulutusjakso. Oppivelvollisuusiän nosto onnistuessaan vähentää nuorimmista ikäluokista alkaen työvoimapoliittisen koulu-

tuksen tarvetta. Mikäli oppivelvollisuusiän nosto vähentää kouluttamattomien nuorten työvoimapolitiittisen koulutuksen tarvetta, saattaa tämä nostaa hienoisesti palkkatuen merkitystä palveluissa.

Oppivelvollisuusiän nosto muuttaa onnistuessaan nuorisotyöttömyyden rakennetta. Pelkän peruskoulun varaan jääminen lisää pitkittyvän työttömyyden riskiä nuorten kohdalla. Rakennetyöttömistä alle 25-vuotiaista noin kolmanneksella on ainoastaan peruskoulun tutkinto suoritettuna. Toisen asteen tutkinnon suorittaminen lisää nuorten työllistymisen mahdollisuuksia ja mahdollistaa tukitoimien uudenlaisen kohdentamisen.

On huomioitava kuitenkin, että syyt perusasteen varaan jäämiseen ovat pääsääntöisesti monimutkaisia, eikä kyse ole ainoastaan koulutuksen keskeyttämisestä tai koulutukseen hakeutumatta jättämisestä. Osana oppivelvollisuusiän nostoa tulee huolehtia jatkossakin opiskelijoiden hyvinvoinnin seurannasta ja monialaisesti tuesta heidän kohdalla jotka siitä hyötyvät.

Esityksen vaikutukset Ohjaamoihin ja elinikäiseen ohjaukseen

Esitys oppivelvollisuusiän nostosta vaikuttaisi myös nuorten yhden luukun palvelupisteiden Ohjaamojen toimintaan. Ohjaamojen asiakkaista 8% on ollut 17-vuotiaita tai nuorempia. Yleisin asiointin aihe liittyy työllisyyteen, mutta 22% asiointeista on kohdentunut opiskeluun liittyviin kysymyksiin. Ohjaamojen asiakkaista nuorimpien määrät ja asiointien aiheet todennäköisesti muuttuvat ja Ohjaamojen asema neuvontapisteinä saattaa muuttua nuorimpien asiakkaiden osalta. Ohjaamoja tukevien TEMin, OKM:n ja STM:n tulee ohjeistaa tarkemmin Ohjaamoja oppivelvollisuusiän noston vaikutuksista sekä seurata muutoksen vaikutuksia Ohjaamojen toimintaan. Oppivelvollisuusiän nosto tuo esille tarpeen tehdä jatkossa tiiviimpää yhteistyötä Opetushallituksen, oppilaitosten ja ohjaamoverkoston kesken.

Uraohjaus on Ohjaamoissa painottunut työ- ja elinkeinohallinnon tarjoamaan ammatinvalinnanohjaukseen. Onnistuneilla uravalinnoilla on mahdollista nopeuttaa oikean alan löytymistä ja vähentää keskeyttämisistä toisella asteella. Oppivelvollisuusiän noston ei kuitenkaan voida arvioida poistavan tai merkittävästi vähentävän uraohjauksen tarvetta Ohjaamoissa tai vastaavissa työikäisten palvelupisteissä. Jatkossa olisi syytä arvioida monialaisen ohjauksen resursointi ja kohdentuminen työikäisten kohdalla. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että jatkuvan oppimisen uudistuksen ja elinikäisen ohjauksen foorumin tulee arvioida strategisella tasolla monialaisten ohjauspalveluiden kohdentuminen.

Maahanmuuttajanuorten kotoutuminen

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että oppivelvollisuutta laajentamalla on mahdollisuus edistää myös maahanmuuttajanuorten kotoutumista ja siirtymiä jatkokoulutukseen. Tavoitteen toteutumisen edellytyksenä on kuitenkin, että tarjolla on riittävästi kohderyhmälle soveltuvia suomen/ruotsin kieliopintoja, sillä oppivelvolliset eivät jatkossa opiskelisi työvoimakoulutuksena järjestettävässä kotoutumiskoulutuksessa. Oppivelvollisuuden suorittamisen kannalta on myös keskeistä, että tutkinto- ja siihen valmistavaa koulutusta kehitetään vastaamaan myös maahanmuuttajanuorten tarpeisiin.

Antti Neimala
Ylijohtaja

Janne Savolainen
Johtava asiantuntija

LIITTEET

JAKELU

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TIEDOKSI

Työministerin esikunta
Konsernin ohjausyksikkö
Aluekehitys ja kasvupalvelut –osasto
Työllisyys ja toimivat markkinat –osasto
Työvoiman maahanmuutto ja kotouttaminen -yksikkö